

Die sieben letzten Worte unseres Erlösers am Kreuze

Sonata 1 *'Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.'*

Wij weten niets - Jorge Luis Borges

Dat hij zo helder is, ontgaat de maan,
zoals zelfs dat hij maan is hem ontgaat.
Het zand weet niet wat zand is. Niets bestaat
waaraan de eigen vorm niet zal ontgaan.
Vreemd aan 't abstracte schaakspel is het stuk,
net als de spelershand die 't voortschuift tot
de laatste zet. Misschien is 't menselijk lot
van lange smarten en van kort geluk
ook werktuig van een Ander. Dat valt niet
te zeggen, en hem God benamen biedt
geen uitkomst. Loos is twijfel, vrees is loos,
loos zijn de beden voor ons zielenheil.
Wat voor een boog lanceerde deze pijl
die ik ben. En welke zenit is de roos.

Sonata 2 'Voorwaar Ik zeg u: vandaag nog zijt gij bij mij in het paradijs.'

Hebreeuw of heiden of gewoon een man
van wie de tijd 't gezicht heeft weggeslepen;
de letters van zijn naam zijn wij vergeten,
geen feit dat hem verlevendigen kan.

Van mededogen wist hij wat een rover
weet die Judea aan een kruishout slaat.
Voor wat zijn voorgeschiedenis aangaat
tasten wij in het duister. Bij 't volbrengen

van zijn laatste taak, de kruisdood sterven,
hoorde hij, tussen het gehoon der mensen,
dat hij die aan zijn zijde hing te sterven
God was en blindelings sprak hij tot hem:

'Gedenk mijner, wanneer Gij in uw rijk
Komt', en de onbegrijpelijke stem
die eens de hele mensheid zal berechten
beloofde hem vanaf het harde kruis

het paradijs. Daarna zeiden ze niets meer
totdat het einde kwam, maar 't nageslacht
zal de gedachtenis in ere houden
van die middag waarin zij beiden stierven.

De onschuld van die vriend van Jezus Christus,
oh vrienden, de vrijmoedigheid die hem
vanuit het smadelijke van de straf
het paradijs deed vragen en beërven

was dezelfde die hem zo vaak in zonde
stortte en in het bloedig avontuur.

Sonata 3 *'Vrouw, zie hier uw zoon, en gij, zie hier uw moeder'*

'k Ga niet naar god als 'k doodga, 'k ga naar jou
om wetend weer met jou eender te voelen;
wat mensen met onsterfelijkheid bedoelen
is mij om 't even als 'k je weerzien zou

een heldere winterdag, de hemel blauw,
de velden wit berijpt, en onze voeten
laten het spoor na dat zij nu gaan moeten
in ongerepte, schitterende kou.

Doch Orpheus, bij de uitgang, keert zich om
en wie hij liefheeft wijkt –verzaakt gebod
wordt oorzaak van zijn zang. En liefde komt

en gaat als dag en nacht, wie weet waarom.
En men wordt zoutpilaar, een vrouw van Lot,
of vindt gehoor, tot ook het lied verstomt.

C.O. Jellema

Sonata 4 'Eloï, Eloï, lama asabtani?'

Hemel - Wisława Szymborska

Hiermee had ik moeten beginnen: de hemel.
Een raam zonder vensterbank, kozijn of ruiten.
Een opening en niets daarbuiten,
maar wijd open.

Ik hoef niet te wachten op een heldere nacht,
noch mijn hoofd in de nek te leggen
om de hemel te aanschouwen.
Hij is achter de rug, bij de hand en op de oogleden.
De hemel omwindt me strak
en tilt me van onderen op.

Zelfs de hoogste bergen
zijn niet dichterbij de hemel
dan de diepste dalen.
Op geen enkele plaats is meer hemel
dan op enige andere.
De hemel drukt even absoluut
op een wolk als op een graf.
De mol kan zich even hemels voelen
als de uil die zijn vleugels wiegt.
Een ding dat in de afgrond valt
valt van hemel in hemel.

Korrelige en rotsachtige,
vloeibare, vlammende en vluchtige
lappen hemel, kruimels hemel,
vlagen hemel, stapels.
De hemel is alomtegenwoordig
zelfs in het onderhuidse duister.
Ik neem hemel op, scheid hemel af.
Ik ben een val in een val,
een bewoonde bewoner,
een omhelsde omhelzing,
een vraag in antwoord op een vraag.

De scheiding tussen aarde en hemel
is niet de juiste manier
om aan het geheel te denken.
Ik kan er alleen mee overleven
op een preciezer adres
dat sneller is te vinden,
als ik gezocht zou worden.
Mijn bijzondere kenmerken zijn
geestdrift en vertwijfeling.

Sonata 5 'Ik heb dorst.'

Wreed is de verte - Kester Freriks

We dragen geen jas want de wind weeft de voering
om onze huid, gabardine van verlatenheid valt
ons om de schouders. Thuiskomst is niet langer
de maat der dingen, een huis biedt geen beschutting.

Als wegen lopen onze levenslijnen uiteen,
en wegen ook brachten me naar je toe,
en weer bij je vandaan, het late licht
in mijn ogen. Wreed is de verte, want zij
lokt en roept: in mij duizelt de afgrond,
ik heb geen weerwoord voor het donker.
De herinnering vraagt. Je bent er niet.

Men zegt dat Orpheus uit liefde achterom keek
en Eurydice doodde. Men heeft een dode niet lief,
verweerde zich de zanger. En hij weende
op bergen en heuvels. Haar gezicht in het verleden
was als lichtschijnsel, zang en de vroege morgen.

Sonata 6 *'Het is volbracht.'*

Orpheus – Hans Warren

Wij die het zingen verleerd zijn
–zelfs de lier verklonk, de klacht
echoot slechts bij harpen –
wij spreken, stamelend
tegen de wind aan zee, of onder
het ruisen van de bomen, steeds
van hetzelfde, een paradijs
gedroomd, verloren? en daarin
die ene, te mooi en te volmaakt
even gezien, gekust
voorgoed verspeeld.

Sonata 7 'Vader, in uw handen leg ik mijn geest.'

Christus aan het kruis - Jorge Luis Borgès

Christus aan het kruis. Zijn voeten raken de grond.
De drie houten zijn van gelijke hoogte.
Christus is niet in het midden. Hij is de derde.
De zwarte baard hangt over de borst.
Het gezicht lijkt niet op dat van de beeltenissen.
Het is ruw en joods. Ik zie het niet maar zal
het blijven zoeken tot de laatste dag
van mijn schreden op aarde. De gebroken
man lijdt en zwijgt. De doornenkroon doet hem pijn.
Onbereikbaar is hij voor de hoon van het volk
dat zijn doodstrijd zo vaak heeft gezien.
Die van hem of van een ander. Het maakt niet uit.
Christus aan het kruis. Verward denkt hij aan
het koninkrijk dat hem wellicht te wachten staat
en aan een vrouw die niet de zijne was.
Het is hem niet gegeven de theologie te zien,
de onoplosbare Drie-eenheid, de gnostici,
de kathedralen, het scheermes van Ockham,
het purper, de mijter, de liturgie,
de bekering van Guthrun door het zwaard,
de Inquisitie, het bloed van de martelaren,
de gruwelijke Kruistochten, Jeanne d'Arc,
het Vaticaan dat legers zegent.
Hij weet dat hij geen god is, maar een mens
die met de dag vergaat. Het maakt hem niet uit.
Het harde ijzer van de spijkers maakt hem uit.
Hij is geen Griek en geen Romein. Hij kermt.
Hij heeft ons een voortreffelijke beeldspraak
nagelaten en een leer van vergeving
die het verleden ongedaan kan maken.
(Die slagzin schreef een Ier in de gevangenis.)
Gehaast zoekt de ziel het einde.
Het is wat donker geworden. Hij is nu dood.
Over het stille vlees kruipt een vlieg.
Wat kan het mij baten dat die man
geleden heeft, als ik nu lijd.